

CENTENARUL REVISTEI „DACOROMANIA”

Ideea înființării unui „Buletin al Muzeului Limbei Române” s-a născut concomitent cu noua instituție de cercetare întemeiată de Sextil Pușcariu, la Cluj, în 1919. De altfel, în statutele Muzeului, prezentate în premieră în „Gazeta oficială” a Consiliului Dirigent, nr. 87, din 10 februarie 1920, editarea unei publicații periodice era prevăzută în mod special (art. 4, lit. d). Cum s-a impus însă această revistă, aflată acum în prag de centenar, ca o autoritate de necontestat în viața științifică, devenind, în scurt timp de la apariție, „cel mai bun periodic de specialitate al epocii” (Iordan 1978, p. 106)?

Fondatorul Muzeului și, totodată, al revistei „Dacoromania”, Sextil Pușcariu, se formase în mediul universitar occidental, atât de dinamic la sfârșitul secolului al XIX-lea. Din 1895, el ajunge student al Universității din Leipzig, discipol al lui Gustav Weigand și unul dintre colaboratorii Institutului de Limbă Română, înființat pe lângă Universitate (Institut für rumänische Sprache. Rumänische Seminar). După ce își susține doctoratul, în 1899, Pușcariu își va aprofunda studiile de specialitate la École Pratique des Hautes Études din Paris, cu Gaston Paris, Antoine Meillet și Jules Gilliéron, apoi la Viena, cu W. Meyer-Lübke. Încep tot acum colaborările sale la publicații de răsunset, precum „Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache zu Leipzig”, „Literaturblatt für germanische und romanische Philologie”, „Zeitschrift für romanische Philologie”, „Kritischer Jahresbericht über die Fortschritte der romanischen Philologie” sau „Zeitschrift für vergleichende Literaturgeschichte”.

Modelul unei reviste științifice solide era deja asimilat. Analogia, după titlu, cu celebra revistă „Romania”, fondată de Paul Meyer și Gaston Paris, părea evidentă, lucru confirmat de Pușcariu mai târziu (DR, IV₂, p. 1401, nota 1). Primul număr al „Dacoromaniei” era încheiat în iunie 1920, dar tipărirea unui volum impunător de 614 p. va decurge greoi la Institutul de Arte Grafice „Ardealul” din Cluj, cu o întârziere de peste un an, așa cum se menționează în raportul administrativ publicat la sfârșit (I, p. 565–566). Astfel că pe genericul primei apariții a „Buletinului Muzeului Limbei Române”¹ va fi înscris 1920–1921, volumul, închinat memoriei lui Petru Maior, deschizându-se cu portretul cărturarului de la moartea căruia se împliniseră în 14 februarie 1921 o sută de ani. Așa cum va nota Pușcariu în *Memorii*, „botezul” revistei va fi serbat abia în 12 decembrie 1921 (Pușcariu 1978, p. 547).

¹ Începând cu volumul IX, 1936–1938, se normalizează subtitlul sub forma „Buletinul Muzeului Limbii Române”.

Programul anuarului din numărul inaugural este expus în editorialul semnat de Sextil Pușcariu², intitulat *Muzeul Limbei Române*, datat 25 aprilie 1920, în care, după enumerarea parțială a unor articole din statute, sunt trasate o serie de linii directoare pentru noile instituții aflate la început de drum. Având un profil preponderent lingvistic, revista își propunea să găzduiască în cuprinsul ei studii, „mai ales de natură metodică și principiară, material și notițe”, cu o adresabilitate directă „pentru specialiști și pentru toți cei ce se ocupă cu studiul limbei și literaturii noastre” (I, p. 7).

Unul dintre muzeiștii de bază, Constantin Lacea, salutând apariția „Dacoromaniei”, surprindea cu exactitate necesitatea unei reviste de acest gen, care să suplinească golurile de informare și să ofere noilor generații de filologi posibilități reale de afirmare:

„În împrejurările de astăzi, când o revistă de specialitate ne lipsește, când filologul numai cu mare greutate se poate pune la curent cu ce a apărut în specialitatea sa, mai ales în străinătate, și când pe unii dintre filologi valurile războiului i-au ținut departe de masa lor de scris și de bibliotecă, apariția unui buletin filologic e un eveniment de o deosebită importanță, care va face bucurie tuturor cărturarilor de bine, chiar dacă nu vor găsi în el întotdeauna soluțiuni, ci numai indicații și material nou, care, pus în circulație, deșteaptă în cercetători interesul pentru probleme care merită să fie discutate” (Lacea 1922, p. 90).

Cu toate că a apărut, între anii 1920 și 1948, cu unele intermitențe, „Dacoromania” și-a creat, prin cele 11 volume tipărite, respectiv 13 tomuri masive (volumele IV și X fiind concepute în două părți)³, însumând 9050 de pagini, o carte de vizită impresionantă, fiind considerată „cea dintâi și cea mai importantă publicație periodică de lingvistică apărută în această perioadă” (Macrea 1965, p. 101). Domenii dominante precum lingvistica generală, istoria limbii române, fonetica și fonologia, lexicologia, semantica, onomastica sau dialectologia vor fi secondate de cercetările de filologie și textologie, de istorie literară sau de etnologie și folcloristică, perimetrul de cuprindere al anuarului lărgindu-se considerabil⁴. Vor fi tipărite studii de largă respirație, unele cu o tentă monografică, adevărate cărți într-o carte, recenzii și „dări de seamă” de aceeași amploare, dar și pagini atractive de etimologii sau de notițe lexicografice, precum și note de lectură condensate. Informațiile bibliografice asupra scrierilor de lingvistică, de filologie și de istoria literaturii, publicate în țară și în străinătate între anii 1921 și 1944, sunt prezentate, începând cu volumul II, în cadrul unei rubrici aparte, apărută sub dife-

² Conducerea revistei îi aparține exclusiv lui Sextil Pușcariu până la vol. IX, 1936–1938. La vol. X, 1941–1943, Pușcariu este menționat ca fondator, iar pe contrapagină se anunță un comitet de direcție, format din G. Giuglea, Șt. Pașca, E. Petrovici, Al. Procopovici, S. Pușcariu. În ultimul volum, XI, 1948, figurează ca directori Șt. Pașca și E. Petrovici.

³ În *Prefața* volumului X, 1941, este enunțată intenția de a se publica în continuare două fascicule pe an (X, p. III).

⁴ Pentru o sistematizare a materialelor pe domenii și autori, vezi și *DR. Bibliografie*.

rite titluri pe parcurs: *Revista periodicelor*, *Bibliografia periodicelor*, *Bibliografia publicațiilor*, *Bibliografia publicațiilor privitoare la limba română*. Titularii acestei rubrici sunt, de regulă, N. Georgescu-Tistuși Ion Breazu. O rubrică specială, *Pe marginea cărților*, va fi inițiată de fondator, începând din volumul IV, partea a II-a, susținută până la volumul IX – un jurnal de lector dezinhibat, scris din convingerea că „o critică «impresionistă» poate fi de folos, când ea e întemeiată pe o experiență îndelungată” (IV₂, p. 1303). Pușcariu nu ezită, la un moment dat, să-și critice unul dintre foștii săi mentori, Gustav Weigand, imputându-i supozițiile privind etnogeneza noastră și comuniunea limbilor balcanice. Nu trece sub tăcere reticența acestuia față de „Dacoromania”, exprimată în „Balkan-Archiv”. Glosând meticolos în cadrul acestei rubrici incitante pe marginea lucrării capitale a lui W. Meyer-Lübke, *Romanisches Etymologisches Wörterbuch*, Pușcariu schițează cu o tușă inconfundabilă portretul intelectual al renumitului romanist:

„Nimeni altul nu o putea face decât maestrul romanisticii, cu putere de muncă și agerime critică neslăbită de ani, cu elasticitatea de spirit care se putea reînnoi fără să se abată de la drumul recunoscut ca bun, cu darul formulării scurte și caracterizării în câteva cuvinte” (VII, p. 475).

În același stil degajat, dar pătrunzător, sunt analizate de către Pușcariu scrieri recente ale lui Hugo Schuchardt, Karl Jaberg, Gerhard Rohlfs, Jakob Jud, Iorgu Jordan, Al. Rosetti, Leo Spitzer, Matteo Bartoli, E. Gamillscheg, P. Skok sau H. Tiktin.

O succintă trecere în revistă a colaboratorilor permanenți ne relevă numele unor cunoscuți lingviști, filologi și istorici literari, dintre care mulți s-au afirmat chiar în paginile acestei publicații. Printre cei mai prodigioși autori, cu mai multe articole în același număr, îl întâlnim la început pe Vasile Bogrea, dispărut prematur, eruditul „scânteietor”, cum îl va caracteriza tot Sextil Pușcariu. Ne referim, în continuare, la Nicolae Drăganu, „scrupulosul descoperitor de amănunte”, în viziunea memorialistului Pușcariu, apoi la restul pleiadei de muzeiști dăruți, între care Theodor Capidan, George Giuglea, Constantin Lacea, Ștefan Pașca, Ion Mușlea, Emil Petrovici, Sever Pop, D. Popovici, Ion Breazu, Dimitrie Macrea, Al. Procopovici și, bineînțeles, Sextil Pușcariu. Numeroase alte nume sunt citate în paginile următoare. Se mai regăsesc, în sumarul revistei, cercetători și din alte centre din țară: V. Grecu, P. Cancel, Eugen Herzog, Grigore Nandriș, Iorgu Jordan. Vor publica, în unele numere ale revistei, specialiști și din alte ramuri, unii nelipsiți de la ședințele de comunicări din muzeu, printre care istoricii Silviu Dragomir și Constantin Daicoviciu, botanistul Alexandru Borza, medicul Valeriu Bologa sau geograful și etnologul Romulus Vuia. Lista autorilor poate fi, desigur, extinsă, printre aceștia numărându-se savanți străini, precum cunoscutul romanist W. Meyer-Lübke (prezent în volumele II, III și IV), Leo Spitzer, Petar Skok (ambii colaborând, printre altele, la rubrica disputată, cea de *Etimologii*), Carlo Tagliavini (cu o prezență remarcabilă în volumele III și IV) și Giandomenico Serra, semnătura italianistului din urmă, aflat temporar la Cluj, fiind

regăsită în 11 din cele 13 tomuri ale „Dacoromaniei”. Nu întâmplător, revista își trecuse în palmares, în decembrie 1926, premiul Societății de Lingvistică din Paris pentru „cea mai bogată publicație de limbă romanică” (Bianu 1976, p. 593).

„Dacoromania” și-a constituit o configurație proprie încă de la primul volum, având în sumar câteva studii de amplitudine, adevărate micromonografii: Vasile Grecu, *Erotocritul lui Cornaro în literatura românească* (I, p. 9–72), Sextil Pușcariu, *Din perspectiva dicționarului, I. Despre onomatopee în limba română* (p. 73–108), Nicolae Drăganu, *Din vechea noastră toponimie* (p. 109–146), Silviu Dragomir, *Câteva urme ale organizației de stat slavo-române* (p. 147–161), Alecu Procopovici, *Eccum* (p. 162–185), Theodor Capidan, *Originea vocativului în -le* (p. 185–209), V. Bogrea, *Câteva considerații asupra toponimiei românești* (p. 210–219). O suită de *Etimologii și notițe lexicografice* sunt susținute cu aplomb de V. Bogrea, Sextil Pușcariu, G. Giuglea, N. Drăganu, E. Herzog și C. Lacea, cărora li se alătură în numerele următoare și alți etimologi de vocație. Alte rubrici permanente (precum cele de *Articole mărunte*, recenzii sau referințe bibliografice) vor conferi personalitate și distincție revistei.

Dintre cercetările de lingvistică generală apărute în cuprinsul revistei se detașează studiile lui Sextil Pușcariu, *Din perspectiva Dicționarului, III. Despre legile fonologice* (II, p. 19–85), precum și *Morfemul și economia limbii* (VI, p. 211–243), apoi cele semnate de Carlo Tagliavini, *Sulla questione della posposizionedell'articolo* (III, p. 515–522), Al. Procopovici, *Principiul sonorității în economia limbii* (IV, p. 12–37), Dimitrie Macrea, *Fizionomia lexicală a limbii române* (X, p. 362–373). Interferențele lingvistice fac obiectul cercetărilor aparținând lui Th. Capidan, *Raporturile albano-române* (II, p. 444–554), *Raporturile lingvistice slavo-române, I. Influența română asupra limbei bulgare* (III, p. 129–238), E. Petrovici, *Note slavo-române, I–III* (X, p. 26–38, 335–352; XI, p. 184–193), Vladimir Drimba, *Elemente românești în limba turcă* (XI, p. 196–202). Din compartimentul de istoria limbii se impun atenției câteva titluri: Const. C. Diclescu, *Elemente vechi grecești din limba română* (IV, p. 394–516), G. Giuglea, *Cuvinte și lucruri. Elemente vechi germane în Orientul romanic* (II, p. 327–402), *Crâmpoie de limbă și viață străveche românească. Elemente autohtone (preromane), greco-latine, v<echi> germane* (III, p. 561–628), Emil Petrovici, *Daco-slava* (X₂, p. 233–277). Câteva apariții editoriale de referință în aceste domenii, cu impact în lingvistica europeană, sunt recenzate cu promptitudine și spirit analitic: V. Bogrea se referă la cartea lui J. Vendryès, *Le Langage. Introduction linguistique à l'histoire* (II, p. 765–773), Sextil Pușcariu la cercetarea dialectologică a lui E. Gamillscheg, *Oltensische Mundarten* (I, 363–377), și la tratatul lui A. Meillet, *Linguistique historique et linguistique générale* (II, p. 686–693), Șt. Bezdechi la lucrarea lui Kr. Sandfeld, *Balkanfilologien* (IV₂, p. 1278–1302), iar N. Drăganu comentează sârguincios noi volume sau studii publicate de Adolf Noreen, Walter Porzig, Albert Secheyay, Frédéric Paulhan, S. Pușcariu, Al. Graur, Alfons Nehring, Henri Frei, Louis Hjelmslev, Ernst Gamillscheg și Treml Lajos.

Din domeniul foneticii și fonologiei remarcăm, îndeosebi, studiul lui W. Meyer-Lübke, *Palatalizarea labialelor* (II, p. 1–19), alături de articolele lui Al. Procopovici (*Probleme vechi și nouă*, II, p. 174–215; *Despreășif. Probleme de fonetică și fonologie. Chestiuni principiare*, IX, p. 56–91), Dimitrie Macrea (*Palatalizarea labialelor în limba română*, IX, p. 92–160), precum și intervențiile notabile ale lui Sextil Pușcariu, *Considerațiuni asupra sistemului fonetic și fonologic al limbii române* (VII, p. 1–55), împreună cu unele capitole din viitorul volum al II-lea al scrierii sale, *Limba română*. Sunt inedite, de asemenea, comunicările lui Sever Pop și Emil Petrovici despre rotacism. Același spațiu adecvat este acordat problemelor de gramatică (morfologie și sintaxă) și de formarea cuvintelor în limba română, cu extensii și asupra domeniului romanic.

Reflectând îndeaproape munca la *Dicționarul tezaur al limbii române*, secțiunea de lexicologie și lexicografie constituie frecvent centrul de greutate al volumelor. Astfel, Sever Pop și Ștefan Pașca valorifică răspunsurile primite în urma difuzării primului Chestionar al Muzeului, *Calul* (V, p. 51–271, 272–327). La rândul lor, V. Bogrea oferă o serie captivantă de *Mărunțișuri* (IV₂, p. 895–908), iar I. I. Russu publică un articol novator intitulat *Cuvinte autohtone în limba română* (XI, p. 148–183). Rubrica de *Etimologii* polarizează, aproape fără excepție, interesul cititorilor fiecărui volum prin noile soluții și interpretări propuse, cu mult discernământ, de lexicologii clujeni sau străini. Larg reprezentată este onomastica (antroponimia și toponimia) prin studiile lui G. D. Serra, *Per la storia del cognomeitaliano* (III, 523–549, IV, 517–640), împreună cu cele ale lui V. Bogrea, Ștefan Pașca, Nicolae Drăganu și E. Petrovici. Dialectologia și geografia lingvistică ocupă, cum e și firesc, un loc privilegiat în revistă, multe articole fructificând materialul rezultat din anchetele pentru *Atlasul lingvistic român*, realizat de Sever Pop și Emil Petrovici. O notă aparte merită contribuțiile lui Th. Capidan, *Fărșeroșii. Studiu lingvistic asupra românilor din Albania* (VI, 1–210), ale lui Constantin Lacea, *Sunt în Transilvania așezări de români veniți din sudul Dunării sau nu sunt?* (IV, p. 353–370), și ale lui Al. Procopovici, *Din istoria raporturilor noastre interdialectale* (IV, p. 38–66).

Referindu-ne la secțiunea de filologie (în sens restrâns) și de istorie literară, bogat reprezentată, se disting studiile consistente dedicate literaturii și culturii române vechi, dintre care sunt de reținut, prin noutate și profunzime, cele semnate de Nicolae Drăganu: *Un fragment din cel mai vechi Molitvenic românesc* (II, p. 254–326), *Catehisme luterane* (II, p. 582–592), *Manuscrisul Liceului Grăniceresc „G. Coșbuc” din Năsăud și săsismele celor mai vechi manuscrise românești* (III, p. 472–508), *Mihail Halici. Contribuție la istoria culturală românească din sec. XVII* (IV, p. 77–168), *Versuri vechi* (V, p. 502–523), adevărate modele de critică textuală pentru perioada respectivă. Alte colaborări de filologie îi au ca autori pe C. Lacea (*Copiștii Psaltirii Scheiene*, III, p. 461–471; *Cel mai vechi calendar românesc*, VI, p. 357–359) și Ștefan Pașca, cu o descriere a catehismului *Pânea pruncilor*, apărut la Bălgrad în 1702 (X, p. 319–329). Nicolae Cartoian publică un studiu aplicat și riguros despre *Cel mai vechi zodiac românesc*:

Rujdenița Popei Ion Românul (1620), însoțit de textul versiunii din *Codex Neagoeanus* (V, p. 584–601). Sunt puse în circulație texte inedite sau mai puțin cunoscute: *Cazania protopopului Popa Pătru din Tinăud (Bihor)*, de George Giuglea, *Un „Tatăl nostru” necunoscut (1684)*, de I. Mușlea, *Criptograme în cărți din Țara Oltului*, de V. Literat. Importante contribuții la *Bibliografia românească veche* aduc Aurel Filimon și Constantin Lacea. Se adaugă notele documentate ale lui Bitay Árpád despre o poezie pastorală aproape necunoscută a lui Gh. Șincai, despre resorturile călătoriei spătarului Nicolae Milescu în China sau precizările legate de biografia lui Gheorghe Buitul. Rămân actuale, de asemenea, studiile de istorie literară ale lui Ion Breazu despre *Literatura „Tribunei” (1884–1895)*, *I. Proza* (VIII, p. 1–111), precum și ale lui D. Popovici, care analizează evoluția concepției literare a lui G. Bogdan-Duică (IX, p. 15–55). Din domeniul comparatisticii consemnăm lucrările docte ale lui Petre Grimm, *Traduceri și imitațiuni românești după literatura engleză* (III, p. 284–377), precum și cele ale lui George Oprescu, prezent cu două titluri memorabile: *Molière în România. Scurtă privire asupra traducerilor din Molière în românește, cu specială atențiune la Misanthropul lui G. Sion* (II, p. 554–564) și, respectiv, *Eliade Rădulescu și Franța. Studiu de literatură comparată* (III, p. 1–128).

Recenziile și cronicile pe marginea unor chestiuni de larg interes din sfera filologiei și a istoriei literare, care se remarcă prin erudiție, prin bogăția informației și nu în cele din urmă prin întindere, sunt deseori veritabile exegeze în domeniu. Sunt relevabile comentariile pe marginea unor lucrări de literatură română veche, printre care cele datorate lui Vasile Bogrea, despre „excelenta monografie” *Alexandria în literatura românească*, a lui N. Cartoian, dar și cele extrem de severe privind *Istoria literaturii și limbii române din secolul XVI și Istoria literaturii române, secolul XVII*, ambele de Giorge Pascu, un „mozaic de citate fără ghilimele” (II, p. 778). Cu mult discernământ critic, Al. Procopovici respinge opiniile lui N. Sulică vizând modelul străin al *Catehismului* sibian și al celui coresian. Istoricul literar Ion Breazu comentează ediția fragmentară din *Cuvente den bătrâni* de B. P. Hasdeu, apărută sub îngrijirea lui J. Byck. În cronică sa despre primul volum al lucrării lui N. Cartoian, *Cărțile populare în literatura românească*, Sextil Pușcariu este impresionat de stilul „binefăcător de sobru, care însă nu e lipsit de căldură” (VI, p. 423). Nicolae Drăganu întâmpină cu recenzii amănunțite ediția parțială a *Paliei de la Orăștie*, scoasă de Mario Roques, precum și istoriile literare publicate de Sextil Pușcariu, Al. Procopovici și N. Iorga. Ștefan Pașca recenzează pozitiv scrierile lui N. Cartoian, Dan Simonescu, Carlo Tagliavini sau ediția versiunii grecești a *Învățăturilor lui Neagoe Basarab*, realizată de Vasile Grecu, dar taxează *Istoria literaturii române* a lui Constantin Loghin drept o „mare adunare de erori, inexactități și lipsuri” (IV₂, p. 1029). În fine, din ultimul volum al publicației semnalăm recenzia lui Liviu Onu despre cercetarea avizată a lui Ioachim Crăciun referitoare la catehismele luterane românești, în care nu ezită să pună sub lupă erorile de transcriere interpretativă. În aceeași manieră analitică sunt recenzate

lucrări de sinteză sau monografice consacrate perioadei moderne, între care se înscriu cronicile lui Ion Breazu despre I. M. Rașcu, *Eminescu și catolicismul*, Al. Dima, *Al. Odobescu – privire sintetică asupra operei și personalității*, Gh. Bogdan-Duică, *Eftimie Murgu*, și Anghel Demetrescu, *Opere*, într-o ediție de Ovidiu Papadima. Recenzând o lucrare comparatistă a lui Ion Gherghel, *Goethe în literatura română*, istoricul literar clujean consideră că informațiile de amănunt nu sunt disciplinate de „o metodă riguroasă și lucidă” (VII, p. 387). În aceeași notă pătrunzătoare aparși cronicile semnate de D. Caracostea la cele două cărți ale lui D. Popovici: *Ideologia literară a lui I. Heliade Rădulescu*, urmată de „*Santa cetate*”. *Între utopie și poezie*. Nu lipsesc accentele critice, ca de exemplu cele ale lui Sextil Pușcariu, care, în recenzia monografiei *Mihail Kogălniceanu*, de Radu Dragnea, este deranjat de limba „schimonosită”. La fel, D. Popovici, într-o cronică la *Însemnările zilnice* ale lui Titu Maiorescu, îngrijite de I. Rădulescu-Pogoneanu, îi reproșează editorului faptul că reliefa personalității criticului junimist se face în detrimentul unor autori de talia lui Hasdeu și Odobescu. Din perioada interbelică, atenția comentatorilor este polarizată de câteva titluri notabile de critică și istorie literară sau de stilistică. Astfel, Ion Chinezu și N. Georgescu-Tistu recenzează *Memoriile*, respectiv volumul IX din *Criticele* lui E. Lovinescu. Totodată, I. V. Constantinescu scrie despre *Arta prozatorilor români* a lui Tudor Vianu, în timp ce G. Bogdan-Duică și Ion Breazu comentează succesiv cursul lui Ovid Densusianu, *Literatura română modernă*, vol. I–III.

Deloc marginale, etnologia și folcloristica sunt ilustrate prin studiile dense scrise de Vasile Bogrea, care se referă, de data aceasta, la *Cercetări de literatură populară* (II, p. 403–444) și la *Sfinții-medici în graiul și folclorul românesc* (IV, p. 169–182), ca și de Th. Capidan (*Românii nomazi. Studiu din viața românilor din sudul Peninsulei Balcanice*), G. Kristóf (*Influența poeziei populare române din secolul al XVI-lea asupra lui Balassa Bálint*), I. Mușlea (*Șcheii de la Cergău și folclorul lor*) sau de R. Vuia (*Originea jocului de călușari*).

O asemenea revistă de înaltă ținută academică nu se putea ivi, așadar, decât într-un mediu propice, stimulativ pentru creația științifică. Un astfel de ferment de dezbateri și analiză constructivă l-au constituit ședințele săptămânale de comunicări de la Muzeu, un autentic filtru pentru revistă, despre care Sextil Pușcariu spunea, într-un articol comemorativ prilejuit de dispariția lui Nicolae Drăganu, că aceste schimburi de idei au generat o „adevărată emulație între noi, care a produs volumele «Dacoromaniei» și cele publicate de cei mai mulți dintre noi la Academia Română” (X, p. 6).

Ecourile pe care le-a stârnit în lumea științifică publicarea fiecărui număr al „Dacoromaniei” au fost puternice, majoritatea revistelor mari din țară și din străinătate dedicându-i semnalări și recenzii elogioase. Vom spicui aici doar trei dintre opiniile exprimate de câțiva romaniști de marcă. Unul dintre aceștia, Mario Roques, scria în revista „Romania” cu prilejul creării Muzeului Limbii Române și al apariției primului volum din buletin:

„Toate năzuințele noastre pe termen lung se îndreaptă către această inițiativă și, în special, către revista în care am dori să vedem reunite cercetările lingvistice încă atât de rare, dar, de asemenea, din păcate, atât de dispersate în România”⁵ (Roques 1922, p. 616).

La rândul său, W. Meyer-Lübke, devenit colaborator al „Dacoromaniei”, îi consacră o prezentare substanțială în „Zeitschrift für romanische Philologie”, remarcând prestața științifică a noii publicații lingvistice:

„Sub atenta conducere a lui Pușcariu apare în România o nouă revistă științifică, dedicată cercetărilor de limba română, și care întrunește cele mai înalte cerințe în privința diversității conținutului, precum și a ținutei științifice a fiecărui articol în parte. Ca mai toate revistele noastre, ea cuprinde «Studii, Etimologie, Articole mărunte, Recenzii, Revista periodicelor, Cronică», prin urmare, tot ceea ce și-ar putea dori cineva. O scurtă privire asupra celor mai însemnate articole e suficientă pentru a arăta însemnătatea noii întreprinderi chiar și pentru cei care nu sunt interesați în mod deosebit de română”⁶ (Meyer-Lübke 1923, p. 228).

Tot în prestigioasa publicație „Zeitschrift für romanische Philologie”, lingvistul Ernst Gamillscheg, profesor la Universitatea din Berlin, saluta în următorii termeni noile apariții din „Dacoromania”:

„Clujul a fost plasat în zilele noastre, prin strădaniile lui Sextil Pușcariu, în centrul cercetării limbii române. Munca științifică teaurizată în cele două volume pe care le discutăm aici întrece cu prisosință așteptările pe care și le-ar fi putut face cineva la apariția primului volum. Aici sunt cercetate în amănunt atât vocabularul, cât și gramatica românei, în vreme ce legăturile limbii române cu limbile învecinate sunt explorate în articole de întindere mai mare, dar sunt urmărite îndeaproape și tendințele din domeniul romanic general”⁷ (Gamillscheg 1928, p. 465).

Această retrospectivă asupra unei publicații cu un parcurs atât de încărcat de semnificații pentru cercetarea umanistă românească nu și-a propus decât să readucă

⁵ În original: „Tous nos souhaits de longue durée vont à cette entreprise et notamment à la revue où nous voudrions voir réunies les recherches linguistiques encore trop rares, mais aussi malheureusement trop dispersées en Roumanie”.

⁶ În original: „Unter Pușcarius zielbewusster Leitung erscheint in Rumänien eine neue wissenschaftliche Zeitschrift, die der Erforschung der rumänischen Sprache und Literatur gewidmet ist, und die an Vielseitigkeit des Inhalts wie an dem innern Gehalt der einzelnen Artikel den höchsten Anforderungen entspricht. Wie fast alle unsere Organe enthält sie «Studii, Etimologie, Articole mărunte, Recenzii, Revista periodicelor, Cronică», also alles was man verlangen kann. Eine kurze Übersicht über die wichtigsten Artikel mag die Bedeutung des neuen Unternehmens auch für diejenigen, die sich nicht speziell mit Rumänisch beschäftigen, zeigen”.

⁷ În original: „Klausenburg ist heute dank dem Wirken Sextil Pușcarius zum Zentrum der Erforschung des Rumänischen geworden. Was hier in den beiden zu besprechenden gewaltigen Bänden an wissenschaftlicher Arbeit aufgespeichert ist, übertrifft noch die Erwartungen, die man bei Erscheinen des ersten Bandes hegen konnte. Es wird hier ebenso der Wortschatz wie die Grammatik des Rumänischen durchforscht, den Beziehungen des Rumänischen zu den Nachbarsprachen wird in längeren Aufsätzen nachgegangen, aber auch die Strömungen auf allgemein romanischen Gebiet werden genauestens verfolgt”.

în actualitate tradițiile unei școli lingvistice unanim recunoscute. Ca legatari simbolici ai moștenirii filologice a lui Sextil Pușcariu, generațiile prezente de cercetători clujeni încearcă, prin noua serie bianuală a „Dacoromaniei”, să preia și să continue orizonturile deschise de publicația omonimă în urmă cu un secol.

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE

- Bianu 1976 = *Scrisori către Ioan Bianu*. Ediție de Marieta Croicuși Petre Croicu, vol. III, București, Editura Minerva, 1976.
- DR = „Dacoromania. Buletinul «Muzeului Limbei Române»”, I, 1920–1921 (apărut: 1921); II, 1921–1922 (apărut: 1922); III, 1922–1923 (apărut: 1924); IV, partea I și partea a II-a, 1924–1926 (apărut: 1927); V, 1927–1928 (apărut: 1929); VI, 1929–1930 (apărut: 1931); VII, 1931–1933 (apărut: 1934); VIII, 1934–1935 (apărut: 1936); IX, 1936–1937 (apărut: 1938); X, partea I [și partea a II-a] (apărut: 1941, 1943); XI (apărut: 1948).
- DR. *Bibliografie* = „Dacoromania”. *Bibliografie*. Coordonatori Ioan Pătruț, Vasile Breban, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983.
- Gamillscheg 1928 = E. Gamillscheg, „Dacoromania. Buletinul «Muzeului Limbei Române»”, *condus de Sextil Pușcariu, anul II, 1921–1922, III, 1922–1923*, în ZRPh, Bd. 48, 1928, p. 465–486.
- Jordan 1978 = Iorgu Jordan, *Lingvistica românească între 1918 și 1944*, în Iorgu Jordan (coord.), *Istoria lingvisticii românești*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1978.
- Lacea 1922 = Constantin Lacea, „Dacoromania. Buletinul «Muzeului Limbei Române»”, *condus de Sextil Pușcariu, anul I, 1920–1921*, în „Transilvania”, LIII, 1922, nr. 1, p. 90–91.
- Macrea 1965 = D. Macrea, *Studii de istorie a limbii și a lingvisticii române*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1965.
- Meyer-Lübke 1923 = W. Meyer-Lübke, „Dacoromania. Buletinul «Muzeului Limbei Române»”, *condus de Sextil Pușcariu, anul I, 1920–1921, II, 1921–1922*, în ZRPh, Bd. 43, 1923, p. 228–231.
- Pușcariu 1978 = Sextil Pușcariu, *Memorii*. Ediție de Magdalena Vulpe. Prefață de Ion Bulei. Note de Ion Bulei și Magdalena Vulpe, București, Editura Minerva, 1978.
- Romania = „Romania. Recueil trimestriel consacré à l'étude des langues et des littératures romanes”, Paris, I, 1872 și urm.
- Roques 1922 = M(ario) R(oques), „Dacoromania. Buletinul «Muzeului Limbei Române»”, *condus de Sextil Pușcariu*, în „Romania”, tome 48, 1922, n° 192, p. 616–620.
- ZRPh = „Zeitschrift für romanische Philologie”, Halle, I, 1877 și urm.

THE CENTENARY OF THE “DACOROMANIA” JOURNAL

(Abstract)

The article presents a retrospective of the “Dacoromania” journal (old series), whose first issue has been inscribed the years 1920–1921 on its front page. Having a predominantly linguistic profile, the publication aimed to host in its pages studies, “that dwell especially on methodical approaches, foundational principles, and contain material and other notes”, with a direct addressability “for specialists and for all those who deal with the study of our language and literature”, as specified in the article-program *Museum of the Romanian Language*, signed by Sextil Pușcariu, the founder of the journal. Although it appeared, between 1920–1948, with some intermittenencies, the annual published in Cluj created, through the 11 printed volumes, respectively its 13 massive volumes (volumes IV and X being conceived in two parts), totalizing 9,050 pages, an impressive intellectual profile, being considered “the best specialized periodical of the time”, in the words of Iorgu Jordan. The scope of the publication is considerable, and the fields that occupy a dominant place are general

linguistics, the history of the Romanian language, phonetics and phonology, lexicology, onomastics or dialectology, to which are added philological research, literary history or ethnology and folklore. Extensive studies will be published, some with a monographic touch, reviews and coextensive “reports”, but also attractive pages of etymologies or lexicographical notes, as well as condensed reading notes, along with useful bibliographic information.

Among the permanent collaborators of the journal we come across the names of some well-known Romanian linguists, philologists and literary historians, many asserting themselves even in the pages of this publication. We refer to the entire pleiad of „museum specialists” (language historians and philologists) from Cluj, including Vasile Bogrea, Nicolae Drăganu, Theodor Capidan, George Giuglea, Constantin Lacea, Ion Muşlea, Ştefan Paşca, Emil Petrovici, Sever Pop, D. Popovici, Ion Breazu, Dimitrie Macrea, Al. Procopovici and, of course, Sextil Puşcariu. The list of authors includes linguists from other centers, along with foreign scholars, such as the famous specialist in Romance languages W. Meyer-Lübke, along with Leo Spitzer, Petar Skok, Carlo Tagliavini and Giandomenico Serra. Not coincidentally, the journal had been awarded the prize of the Linguistic Society of Paris in 1926 for “the most encompassing and comprehensive publication in the Romance language”.

The echoes that the publication of each issue of “Dacoromania” in the scientific world were strong, with most major journals in the country and abroad dedicating praiseworthy reports and reviews to it. Among the well-known Romanists who will make appreciations can be mentioned Mario Roques, in the journal “Romania” from 1922, who is joined by W. Meyer-Lübke, with a substantial presentation in “Zeitschrift für romanische Philologie”, from 1923. In the same journal, Ernst Gamillscheg welcomed in 1928 the last appearance of “Dacoromania”: “Cluj has been placed today, through the efforts of Sextil Puşcariu, in the centre of Romanian language research”.

Taking over the tradition of a unanimously recognized language school, the current generations of researchers from Cluj attempt, through the new biannual series of “Dacoromania”, to follow in the footsteps of their forerunners and continue the horizons opened by the homonymous publication a century ago.

Cuvinte-cheie: *Dacoromania, anuar, centenar, Sextil Puşcariu, W. Meyer-Lübke.*

Keywords: *Dacoromania, annual publication, centenary, Sextil Puşcariu, W. Meyer-Lübke.*

*Institutul de Lingvistică și Istorie Literară
„Sextil Puşcariu” al Academiei Române
Cluj-Napoca, str. E. Racoviță, 21
eugen.pavel@academia-cj.ro*